

چشمه معرفت

واژه نامه

آداب دان: آگاه به راه و رسم زندگی، مؤدب، با ادب	گوارا: لذیذ، خوشایند
آمین: کلمه ای که پس از دعا گویند، بپذیر، اجابت کن، برآور	مذاب: ذوب شده، آب شده، گداخته
استوار: محکم، پایدار، سخت	معرفت: شناخت، علم، دانش
*اعجاز: کاری شگفت و عجیب انجام دادن، معجزه	*معصوم: پاک و بی گناه
برافراشته: بالا برده، بلند کرده	نهال: درخت جوان نو رسته، تازه کاشته شده
تازه نفس: آماده و شاداب	وداع: خداحافظی، بدرود
جاذبه: کشش، نیرویی که اجسام را به طرف خود می کشد	یقین: بدون شک، بی گمان
جلال: بزرگی، عظمت، شکوه	*تقلاً: کوشش، تلاش
خویشاوند: قوم و خویش، فامیل	جهید: جست زد، پرید
دیرینه: کهنه، قدیمی	خیش: وسیله ای برای شخم زدن، گاواهن
رفیق: دوست، یار، همنشین، همدم	*دایه: شیر دهنده، مادر
*زالل: صاف، گوارا	*روّله: فرزند (به زبان کردی)
*زمزمه: خواندن آرام و زیر لب	زار زدن: گریه کردن از روی ناتوانی و درماندگی
سیراب: پر آب، سیر شده از آب	زُل زدن: خیره شدن
عظمت: بزرگی	*قُنداقه: دور پیچ کودک، ملحفه
غرقه: در آب فرو رفته، غرق شده	*گالش: نوعی کفش (کفش لاستیکی)
غرور: به خود بالیدن، احساس سربلندی داشتن	مجال: فرصت
کشتزار: مزرعه، زمین زراعت شده	معطل: بی کار، منتظر، بلاتکلیف
کشته: کاشته شده، زراعت شده	*مویه: گریه، ناله، شیون و زاری
کنجکاوی: جست و جو، کاوش، یافتن چیزی	هراسان: ترسان
گام: قدم	هق هق: صدای بریده بریده گریه شدید
*خرناسه: صدایی ناهنجار که از گلو یا بینی شخص بیرون آید	

چشمه معرفت

نثر / نوشته علی شریعتی

با نگاه‌های کنجکاوانه و تشنه، به درس بزرگ طبیعت می‌نگریستم. گوش می‌دادم، چشم می‌دادم، دل می‌دادم و روحم چنان غرق فهمیدن بود که از هیجان می‌لرزید.

آرایه‌های ادبی: تشبیه: درس بزرگ طبیعت. (طبیعت: مشبه - درس بزرگ: مشبه به) / مراعات نظیر: گوش، چشم، دل / تشخیص:

لرزیدن روح از هیجان

یادداشت.....

احساس می‌کردم هم‌اکنون چشمه‌های معرفت از درون من سر باز خواهند کرد و آب‌های زلال و سرد و گوارای فهم و دانایی در من خواهد جوشید.

معنی: تصور می‌کنم شناخت [و درک طبیعت، هستی و] خداوند مانند چشمه‌هایی از وجودم لبریز خواهد شد (تمام وجودم از معرفت و شناخت خدا لبریز خواهد شد) و فهم و دانایی مانند آب‌های صاف و سرد و گوارا در درون من خواهد جوشید.

آرایه‌های ادبی: مراعات نظیر: چشمه، آب، زلال، سرد، گوارا / تشبیه: معرفت به چشمه تشبیه شده است - فهم و دانایی به آب‌های زلال و سرد و گوارا تشبیه شده است.

یادداشت.....

یقین دارم که در کلاس شگفت‌آفرینش و زیبایی طبیعت، عظمت و جلال و جاذبه خالق درس را با همه وجودم لمس می‌کردم.

معنی: بدون شک، باور دارم که در [پیشگاه] آفرینش و خلقت شگفت‌انگیز و طبیعت زیبا که همانند کلاس درس می‌باشد، درس بزرگی، شکوه و کشش آفریننده آن را با تمام وجود لمس می‌کردم.

آرایه‌های ادبی: مراعات نظیر: کلاس و درس / تشبیه: کلاس شگفت‌آفرینش (آفرینش به کلاس تشبیه شده است)

یادداشت.....

غرقة شکوه و اعجاز زیبایی خلقت بودم.

منی در شکوه، عظمت و معجزه زیبایی آفرینش غرق شده بودم. (محو تماشای خلقت شده بودم)

آب، این روح مذاب امید و زندگی، تازه نفس، جوان، زلال و نیرومند با گام‌های استوار و امیدوار شتابان می‌رفت تا خود را به دهان خشک زمین و صدها کشتزار سوخته و نگاه‌های پژمرده هزاران درخت تشنه برساند و در رگ‌های خشکیده جوی‌های مزرعه و کوچه‌باغ‌های مرده، جاری گردد.

منی آب، این روح ذوب‌شده امید و زندگی، سرحال، جوان، صاف و نیرومند با قدم‌های محکم و امیدوار با عجله می‌رفت تا خود را به زمین‌های خشک و مزارع و درخت‌های تشنه برساند و در جوی و نهر خشکیده مزرعه و کوچه‌باغ‌های بی‌جان جاری شود.

آرایه‌های ادبی: تشبیه: آب به روح تشبیه شده است. (روح مذاب: اشاره به جاری بودن آب دارد که مانند روح، زندگی بخش است) - رگ‌های خشکیده جوی‌های مزرعه (جوی‌های مزرعه به رگ‌های خشکیده تشبیه شده است) / تشخیص (جانب‌خشی): تازه نفس و جوان بودن و همچنین نیرومند و با گام‌های استوار رفتن که از ویژگی‌های انسان است به آب نسبت داده شد است. - دهان خشک زمین - نگاه‌های پژمرده هزاران درخت تشنه - کوچه‌باغ‌های مرده.

پایان

درختان سرسبز باغ و صحرا را دیدم که شاخه دست‌های خویش را به آسمان برافراشته بودند و دعا می‌کردند و کودکان پر نشاط گل‌بوته‌ها و نوجوانان امیدوار ذرت‌ها در گوش نسیم، آمین می‌گفتند.

منی درختان سرسبز باغ و صحرا را دیدم که شاخه‌های خود را مانند دست به سوی آسمان بالا برده بودند و دعا می‌کردند و جوانه‌های تازه و شاداب بوته‌های گل و ذرت‌های نورسته و تازه رسیده در گوش نسیم، آمین می‌گفتند.

آرایه‌های ادبی: تشبیه: شاخه دست‌ها (شاخه را به دست تشبیه کرده است) - کودکان پر نشاط گل‌بوته‌ها (گل بوته‌ها به کودکان پر نشاط تشبیه شده است) - نوجوانان امیدوار ذرت‌ها (ذرت‌ها به نوجوانان امیدوار تشبیه شده است) / تشخیص: درختان دعا می‌کردند - گل‌بوته‌ها و ذرت‌ها در گوش نسیم، آمین می‌گفتند - گوش نسیم / مراعات نظیر: درخت، باغ، صحرا، بوته، شاخه

پایان

نسیم، مانند مادری مهربان و آداب‌دان که به کودکان خویش، حق‌شناسی و ادب می‌آموزد، سرهای نهال‌های جوان و بوته‌های نوزاد خویش را به نشانه احترام و وداع با من خم کرده بود.

منی نسیم که مانند مادری مهربان و آگاه به رسم زندگی [است]، به کودکان خود، [درس] قدرشناسی و ادب یاد می‌دهد؛ سرشاخه‌های درختان جوان و بوته‌های تازه روییده خود را به نشانه احترام و خداحافظی با من خم کرده بود.

آرایه‌های ادبی تشبیه: نسیم، مانند مادری مهربان و آداب‌دان (نسیم به مادری مهربان و آداب‌دان تشبیه شده) / تشخیص: نسیم به کودکان درس می‌دهد - نسیم سرهای نهال‌های جوان و بوته‌های نوزاد خویش را به نشانه احترام و وداع با من خم کرده بود.

پادداشت.....

«برگ درختان سبز، در نظر هوشیار / هر ورقش دفتری است، معرفت کردگار»

منی در نظر افراد باهوش و خردمند، هر برگ درخت [و هر نشانه کوچکی در طبیعت] مانند دفتری [قطر] برای شناخت خداوند [و رموز جهان هستی] می‌باشد.

آرایه‌های ادبی قافیه: «هوشیار، کردگار» / مراعات نظیر: (برگ، ورق، دفتر) و (برگ، درخت) / تشبیه: برگ درختان سبز شبیه دفتر است. (مشبه: برگ درختان - مشبه به: دفتر) / تضمین: دکتر شریعتی این بیت را از سعدی در کتاب خود آورده است. وقتی مطلبی را از دیگران در نوشته خود می‌آوریم باید داخل نشانه گیومه « » بگذاریم. به استفاده از آیات، احادیث، اشعار و مثل‌ها در میان نوشته خود، آرایه تضمین می‌گویند. بهتر است به هنگام استفاده از آرایه تضمین به گوینده یا نویسنده آن مطلب (منبع کلام) اشاره گردد بالاخص مطالبی که معروف نباشند.

پادداشت.....

بر آرد تهی دست‌های نیاز ز رحمت نگردد تهی دست باز

منی شاخه تهی (انسان نیازمند) دست‌های نیاز خود را [به سمت خداوند] بالا می‌برد (دعا می‌کند) و از رحمت و بخشش خداوند، دست خالی برنمی‌گردد. (خواسته او برآورده می‌شود)

آرایه‌های ادبی تشخیص: دست قائل شدن برای درختان / تشبیه: چو شاخ برهنه برآریم دست (دست «انسان» به شاخه‌های برهنه تشبیه شده است و وجه شبه آن شکل ظاهری شاخه‌ها که به حالت دعا کردن دست‌ها است، می‌باشد) / قافیه: «تیز، باز»

پادداشت.....

همه طاعت آرند و مسکین نیاز بیا تا به درگاه مسکین نواز...

منی همه، خداوند را عبادت می‌کنند و از او اطاعت می‌کنند و فرد نیازمند، نیازهای خود را به درگاه خدا می‌آورد، پس بیا [اما نیز] به درگاه خداوندی...

آرایه‌های ادبی بیت موقوف‌المعانی است / منظور از مسکین نواز، «خداوند» است؛ آنکه مسکینان (فقیران) را می‌نوازد (با آن‌ها مهربان است) / قافیه: «نیاز، مسکین نواز»

یادداشت.....

چو شاخ برهنه برآریم دست که بی‌برگ از این بیش، نتوان نشست

معنی مانند شاخه بی‌برگ درختان [روی بیاوریم] و دست‌هایمان را [به نشانه درخواست]، بالا بگیریم که بیشتر از این نمی‌توان بی‌برگ (بدون توشه و آذوقه) بود.

آرایه‌های ادبی منظور از شاخ، شاخه است / قافیه: «دست، نشست»

یادداشت.....

روان خوانی

کژال

نوشته طاهره ایبند

پاره تن کنایه از فرزند عزیز و دوست‌داشتنی

دندان بر دندان می‌سایید کنایه از عصبانی بود، خشمگین بود

پوست بر تن کژال خراشید کنایه از اینکه کژال را بسیار ترساند

خشکش زد کنایه از تعجب کرد، مات و مبهوت شد

خاکم به سر کنایه از بدبخت و بیچاره شدن

نفس به یکباره سرد شد کنایه از مردن

گام انداخت و دوید کنایه از قدم برداشت و شروع به دویدن کرد

کژال به دنبال او زمین را خیش می کشید: معنی: کژال به دنبال او زمین را چنگ می زد، سنگین حرکت می کرد.

آزاد با گرگ درهم پیچید کنایه از آزاد با گرگ گلاویز شد

کژال به معنی دختر زیبا و رعنا و چشم‌درشت (در زبان کردی)

هه‌زار به معنی فقیر و بدبخت، درویش (در زبان کردی)

روناک به **منی** روز روشن، روشنایی (در زبان کردی)

کابوک به **منی** کبوتر، نامی برای دختران (در زبان کردی)

تاریخ ادبیات

دکتر علی شریعتی (معاصر)

نویسنده و اندیشمند **معاصر** که در رشته جامعه‌شناسی و تاریخ ادیان به درجه دکترا دست یافت. کتاب‌های «فاطمه فاطمه است» «کویر» و «اسلام شناسی» از آثار اوست.

طاهره ایبُد (معاصر)

در شیراز دیده به جهان گشود. از نویسندگان **معاصر** است. در زمینه ادبیات کودک و نوجوان دارای آثاری است. از آثار او می‌توان به «باغچه‌ی توی گلدون» و «به هوا گل سرخ» اشاره نمود.

(۱) در کدام گزینه **غلط املایی** به کار رفته است ؟

الف (جازبه ب (زلال ج (غرقه د (مذاب

(۲) در کدام گزینه **غلط املایی** وجود دارد ؟

الف (عظمت ب (معصوم ج (سَخره د (هراسان

(۳) جمله «از سحرا باز می‌گشتم و نصیم مانند مادری بود» چند **غلط املایی** دارد ؟

الف (یک ب (دو ج (سه د (چهار

(۴) کدام گزینه از نظر املایی **صحیح** است ؟

الف (ضمزمه ب (صیراب ج (نحال د (نشاط

(۵) **منی‌اره** «**مویه می‌کرد**» کدام گزینه است ؟

الف (می‌خندید ب (گریه می‌کرد ج (مویش را می‌کند د (فرار می‌کرد

(۶) کدام گزینه جزء کلمات **هم آوا نیست** ؟

الف (صَبَا , سَبَا ب (سَفَر , صَفَر ج (قَرِیب , غَرِیب د (سِلَاح , صَلاح

(۷) در کدام گزینه، **غلط املایی** وجود دارد؟

الف) آب، این روح مذاب امید و زندگی، خود را به دهان خشک کشتزار می‌رساند.
ب) من با غرور و مهربانی و خشنودی درخت‌ها و بوته‌ها را می‌نگریستم.
ج) باد، صدای کژال را غلطاند و با خود برد. آزاد، هراسان ماند.
د) روناک، خفته گریه می‌کرد و گرگ خرناسه می‌کشید.

۸) معنی کدام یک از کلمه‌های زیر، درست نیست؟

- الف) گالش: کفش لاستیکی
ب) قنداقه: دور پیچ کودک
ج) مجال: فرصت
د) کژال: غنچه

۹) معنی کدام گزینه نادرست است؟

- الف) خشکش زد: از ترس بی حرکت شد.
ب) دایه‌ات بمیره روله: مادرت بمیره، فرزند
ج) گرگ پاره تنش را می‌برد: گرگ بدنش را پاره پاره کرد.
د) اندوهی به وسعت دشت بر دلش گسترده شد: غم بسیاری وجودش را گرفت

۱۰) کدام یک از جمله‌های زیر جمله عاطفی است؟

- الف) چه دوچرخه زیبایی داری!
ب) علی امسال به کلاس چندم می‌رود؟
ج) لطفاً روی صندلی بنشین.
د) دانش‌آموزان کلاس هفتم بسیار باهوش هستند.

فصل دوم - شکفتن

منتظران بهار، فصل شکفتن رسید / مژده به گل‌ها برید، فصل شکفتن رسید

معنی ای کسانی که به انتظار فصل بهار نشسته بودید، فصل شکوفایی فرا رسید. به گل‌ها مژده بدهید زیرا که معشوق وارد گلستان شده است.

آرایه‌های ادبی تشخیص: مژده دادن به گل / مراعات نظیر: بهار، شکفتن، گل، گلشن / قافیه: «شکفتن، گفتن» / ردیف: «رسید»

قرونوشت «منتظران بهار»: منادا

پرواض